

## TOPÇU BABA VE GELENEKSEL KURBANI.

**Refik Engin**

Trakya'da tarikat kökenli kabilelerin(Toplumların) günümüze kadar süregelmiş geleneksel kurbanları vardır. Bazıları halk arasında 93 harbi diye bilinen Osmanlı -Rus savaşı sonrası yaşanan dağınıklık ortamında unutulmuş, bazıları halen yapılmaya çalışılıyor. Bu gün sadece Amuca Kabilesinin iki, Ali Koçluların bir, Seyit Ali Sultana bağlı Kızıldeli Bektaşilerince de iki geleneksel kurban yapılmaktadır.Daha evvel halk arasında ki adıyla Yağmur Baba, kayıtlardaki adıyla Otman Baba kurbanı anlatmaya çalıştığımız şekli ile Malkoçlar köyümüzde yapılmakta imiş.Bu gün sadece Malkoçlar köyünde adına kurban kesilip muhabbet açılmaktadır.Yapılan kurban geleneklerimize tarikat ehlilerin yanı sıra Sünni vatandaşlarımızda katılmaktadır.Bu durum Trakya insanın hoş görüşünü yansıtmaktadır.TOPÇU BABA kurbanı Kırklareli'nin Kofçaz ilçesinin Topçular köyünde yapılmaktadır.Kurban günü adaklar kesilmekte ,çer ağlar uyarılmakta,dilekler dilenmekte, niyazlar edilmekte, ve bütün gün Kur'an-ı Kerim okunmaktadır. Topçu Baba geleneksel kurbanlar içinde en çok ziyaretçi gelen ve bilinenidir. Öyleki aynı günde bazı yıllar yüze yakın kurbanın kesildiği olur. Bu geleneksel kurbanımız haziran ayının belirlenen bir Pazartesi günü yapılmakta idi. Günümüzde haziran ayının genel de ilk hafta sonu yapılmaya başlanmıştır. Tüm tarikat kökenli köylere telefon ve mektupla haber verilmekte, bunu da yapılan köyün muhtarlığı organize edilmektedir. Topçu Baba Derneği adıyla 1997 yılında Kırklareli Kofçaz Topçular köyünde kurulmuştur. 14 Mart 2008 - Topçu Babayı Anma Kültür ve Sanat Derneği adı ile yeni bir şekil almıştır. Kırklareli merkez ilçe Cumhuriyet Mahallesi 200 Konutlar Mevkii'nde 3 Dekar alana Topçu Baba Kültür Merkezi'nin temeli 9 Ocak 2010 Cumartesi günü atılmıştır.

Sabahın erken saatlerinden itibaren adağı olanlar, ziyarete gelenler burayı doldur maktadır. Geleneklerimizde boş elle gidilmez inancıyla herkes kurban götürmeye çalışır. Kurban kesemeyecek durumda olan bir horoz götürür. Günümüz de köyler de kümes hayvanlarının azalması nedeniyle gelenler artık kesilmiş çiğ tavuk getirmektedir.

Ayrıca yanlarında kuru fasulye, pirinç, hoşafılık ahlât, erik gibi şeylerle birlikte bir miktarda toz şeker getirirler. Bunu getirecek diye kimseye bir kaide yoktur. Çünkü kurbanlar piştiğinde(Tığlandığında) her gelen misafire Kuru fasulye, pilav, hoşaf ve helva verilir. Benim de çorbada tuzum olsun misali getirilir. Gelen misafirlere bu yapılanlar verilir. Hiç bir misafir yerinden kalkmadan getirecekleri bekler, bir kargaşalık olmasın diye misafirlerin olduğu yerde beklemeleri istenir. Herkese yetecek kadar kap kacak Topçular, Ahmetler ve Tatlıpınar köylerinden, köylerin iş birliği ile toplanır. Gelenlere hizmeti de bu üç köyün halkı ve gönüllü hizmetçiler yapmaktadır. Bu üç köyümüzün fedakâr insanı bu geleneğimizi yüz yıllardır sürdürmeye çalışmaktadır. Kadını erkeği sabahın gün doğumu ile hizmet etmek için gelirler. Aslında Ahmetler köyünden ayrılan kişiler, Topçular köyünü; 1700 yıllarına doğru Topçulardan ayrılanların Tatlıpınar köyünü kurduğu bilinmektedir. Bu üç köyümüzde Amuca Kabilesi'nin mensubudur. Kazanlar dolusu kurbanlar pişirilir. Belli miktar harici çiğ olarak dağıtılır. Bu üç köyün kurbancıları kurbanları keser, bunlara diğer köylerden gelen kurbancılarımızda yardımcı olmaktadır. Topçu Baba, Topçular köyünün yakınında bir tepede üzerindedir. Topçu Baba'nın üzerinde ki yapının ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Sevenleri ona yeni bir bina yapmak istemelerinden sonra rüyasında bazı kişilere türbesinde ki binanın yıkılmamasını istediği söylenmektedir. Topçu Baba'nın bu günkü türbesinin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Türbenin üzerindeki binanın yapılışını yöre halkı ve Amuca kabilesi mensupları anlatmaktadır. Topçu Baba bu günkü türbenin olduğu yerde üzerinde herhangi bir bina yapılmadığı zamanda önce Tatlı pınarda bir kişiye üzerine bina yapması için görüldüğü söylenmektedir. Bu kişi ile Topçular köyünden bir kişiye de aynı zamanda görüldüğü söylenmektedir. Bir başka anlatıma göre ise ilk önce görüldüğü kişi bunu o zamanın şartlarına göre yapamayacağından pek önemsememiş. Aradan biraz zaman geçince yeniden görünce ilk bina yani bu günkü türbe yapılıyor. Bu yapının ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. En azından bir 300 veya 400 yıllık olduğu da söylenmektedir. Topçu Baba rüyasında üç kişiye aynı anda görüldüğü ve yine bu kişilere üç kişinin adlarını söylediği anlatılmaktadır. Bu üç kişinin bazı kişilerce iki kişi olarak ta anlatıldığı görülmektedir. Biz akla en yakın olanı anlatmaya çalışacağız.

Topçu Baba erenler, rüyasında Ahmetler, Topçular ve Tatlıpınar köyünden üç kişiye birbirlerinin de adlarını vererek "Siz benim türbemi yapacaksınız. Biriniz keresteyi, biriniz duvar ustalığını yani inşaatımı yapacaksınız, diğerine de sen de kerpicimi keseceksin" diyor. Bu üç kişi rüyadaki emir üzerine birbirlerini bulmak için yola çıkıyorlar. Bu üç köyümüzde birbirlerine yakın oluşu nedeni buluşmaları da yine Topçu Baba yatırı yanında oluyor. Tesadüf mü, erenlerin hikmeti mi bilinmez. Bu üç kişi selam sabahtan sonra aradıkları diğer kişileri bulmak için yola çıktıklarını anlatınca esas mesele ortaya çıkıyor. Erenlerin dileğine aşk ile bağlanarak yapıyı yapıyorlar. Hala o

kişilerin yaptığı bina ayaktadır.

Bina yapı olarak kerpiçten yapılmıştır. Çatısı yapıldığı zamanın yapı tekniğine göre hiç çivisiz ağaç kamalar ile yapılmıştır. Dış görünüşü ile iç görünüşü çok farklıdır. Çatısının üzerinde ağaçların bir tekinin üzerinde çürüme yoktur. Türbenin temizliğini Topçular köyünden bir kadın yapmakta imiş. Türbeye bırakılan eşyalar belli bir düzeye gelince köy halkı kızlarına eşit miktarda dağıtmakta imiş. Bu gün türbenin 100.m. ilerisinde doğu kısmında yere, yer kiremitliklere rastlanması Topçu Baba tekkesinin de daha evvel burada olduğunu göstermektedir. Köy halkı bu iddiamızı doğrulamaktadır. Topçular köyü halkı tarafından yapılan kurban tıglama yerleri, kesim yerleri, halkın tuvalet ihtiyacını karşılayacak yerler, çeşmeler yapılmıştır. Bir kurban geleneğine İstanbul'dan katılan Kamber Karagöz burada bir kalp krizi sonucu ölmüştür. Onun anısına yakınları ona vefat ettiği yerde bir nazarlama yapmışlar. Daha sonra bu kaldırılmıştır. Burada kesilen kurbanların derileri açık arttırma usulü ile satılmaktadır. Geliri ile gelecek yıl yapılacak kurban harcanmak için ayrılmaktadır. Birçok yatırımın yanı başında veya yakınında su kaynağı veya çeşme mutlaka bulunmaktadır. Topçu Babanın yatırımın alt yanında bir kaynak bulunmak- tadır. Bu su Topçular köyüne içme suyu olarak alınmıştır. Kurban zamanı halkın ihtiyacını karşılayacak şekilde yatırdan 300 m. aşağıdaki çeşmeye ve tuvaletlere verilmiştir. Bu suyun çıkış hikayesi şu şekilde anlatılmaktadır: Kesin zamanı bilinmeyen bir dönem de,Topçu Baba'nın tekkesi civarına bir gurup asker gelip konaklamışlar.Bu civardaki köylerimiz o zamanın önemli askeri yollar üzerinde imiş.Sınıra yakın olması ve askeri açıdan önemli görülmesi nedeni ile bu günde önemini korumaktadır.Bu yöremiz kara ikliminin etkisinde olduğundan yazları çok sıcak olmaktadır. Gelen askerlerin böyle bir zamanda buraya uğraması nedeni ile susuzluktan insanı-hayvanı kırılmakta imiş. O zaman TOPÇU BABA bu günkü pınarın olduğu yere gelip taşa dirseği ile vurarak su çıkarıyor. Bu günde bu taşın dibinden su çıkmaktadır. Tüm askerler ve hayvanlar bu sudan kana kana içmişler.

Topçu Baba'nın adı ile anılan korusu ise yatırımın hemen dibindedir. Bu kuru-dan sadece ona kesilen kurban veya yapılan muhabbetlerde pişirilecek kur- banlara ve gerektiğinde köyün ortak bir ihtiyacı dışında odun kesilmez. Çünkü bunu deneyenlerin başına gelmiyen kalmamış bazıları hayatları ile ödemiştir.

TOPÇU BABA'nın kesin olarak burayı ne zaman yurt edindiği bilinme- mektedir. Trakya ya gelen ilk öncü Dervişlerinden olduğu sanılıyor.Horasan Erenlerinden imiş. Adından anlaşılacağı gibi Osmanlı ordusunda Topçu subayı olduğu söylenmektedir.Adı yakın zamana kadar bilinmemekte imiş. İkinci dünya savaşı sırasında Keramettin Paşa isimli bir Türk Subayının rüyasına giriyor.O zaman tekkenin kapısı kilitli imiş.Ziyaret etmek isteyenler engelleniyormuş. Keramettin Paşa ya adının ŞEYH MAHMUT olduğunu, kapısı- nın kilitli olduğundan “ gelenim gidenim yok kilidi aç da gelenim gidenim olsun” diyor. Paşa gelip açtırıyor.O günden beri kapısına kilit vurulmamıştır. Topçu Babanın karşısında MERCAN BABA vardır. Bu evliyanın türbesi yakın zamanda yeni den yapılmıştır. Topçu Baba ya gelenler mutlaka burayı da ziyaret ederler.TOPÇU Baba'dan Çöke'deki Muhittin Abdal'a belli zamanlarda bir ateş topunun gittiği söylenmektedir.Halk arasında Mercan'ın da Ateş topu anlamına geldiği söylenmektedir. Böyle bir anı gören ve hala 1998 yılında sağ olan Devletli ağaç köyümüzden Ali Ergül istediğimiz üzerine torunu(Kızının) Hüseyin Çakır 'a şu şekilde anlatmıştır.Şunu burada hemen düzeltmek istiyoruz.Biz bu yazımızı Nefes dergisinde yayımlarken bu olayın Topçu Baba ile Mercan Baba arasında geçtiğini yazmıştık. Kendisi ile Kılavuzlu köyünde görüştüğümde, torununun bu olayı yazarken olayı yanlış not tuttuğunu, aslının bu yazımızdaki şekli ile olduğunu söylemişti. Bu hatayı da bu vesile ile düzeltmiş oluyoruz.Olayı düzelterek doğru olarak yazıyoruz.

Devletli ağaç köyünden ,Topçular köyüne samanlık yapmak için ağaç almaya gitmiştik. Yatsı ezanı vakti idi.uğultu ile gürültü ile şimşek çakmasına benzer bir ışık topunun TOPÇU BABA dan Muhittin Abdal'a doğru gittiğini gördük. Çok korkmuştuk, eve kaçtık.Evdeki ihtiyarlara bunu anlatınca “Korkmayın bunlar böyle alış veriş yapıyorlar “ dediler. Bu ihtiyarların biri de Poslu dede diye anılan kişi idi.Yanımda benimle beraber ahretliğim Şakir Ahmet vardı.

Bu anlatılana benzer pek çok olaya köy sakinleri de şahit olmuşlar.Mercan Babanın hemen yanında kayalardan yapılmış bir kenarında da delikten geçme yapılmış bir kayalar kütleli bulunmaktadır.Bunun resmini Kırklareli araştırmacılarından Nazif Karaçam'a gösterince eski mezar yapılarından Dolmenlerden olabilir demişti. Her yıl yapılan geleneksel TOPÇU BABA kurbanı nedeni bilinmeyen sebepten dolayı 1973 yılında yapılamamıştır.Bazı söylentilere göre bir takım kişilerin “ Biz buna niye kurban kesiyoruz” diye söylenildiği de bazı köylerde anlatılmaya çalışacağımız olaydan sonra yayılmıştır. Genelde beklenmeyen bu tür olaylardan sonra inancı zayıf kişilerin ortaya attığı hikayeler olur.Bu olay sonrası laf olsun diye karalamak için çıkarıldığını sanıyoruz.Her yıl haziran ayında yapılan geleneksel Topçu Baba kurbanı yapılmıyor.Çok geçmeden 30 Mayıs

1973 günü Topçular ile Tatlıpınar arasında bir kamyon kazası oluyor.Topçular köyünden 17,Tatlıpınar köyünden 11 kişi vefat ediyor. Kamyonda kurtulanlar arasında Deveçatağı köyünden adı Çetin olan Emin ağa lakaplı kişi ile Kapaklı köyünden Nail Sürer varmış.Bu kişiler hala 1998 yılı başında sağdır.Bu gün hala o kazanın olmasına o yıl Topçu baba kurbanın yapılmaması neden oldu diye inanılır.Bu o yöre inanlarının ortak görüşüdür.Ayrıca sayıları az da olsa şoför hatasına bağlayanlar vardır. Kazanın olduğu yer keskin virajlı bir yerdir.Topçular yöresine gidildiğinde Topçu baba ile anlatılan bir olayı duyarsınız.Bunlardan birini ilginç bulduğumuz için yazıyoruz.

1914 yılında Topçu Baba'nın türbesinin yakınına bir gurup asker gelip konaklıyor. Atlarını da yatırın yakınına çekiyorlar.Köy halkı gelenlere korkularından bir şey diyemiyor. Sadece köy halkından Uçan Dede adında bir zat bu duruma dayanamayıp eline bastonunu alıp varıyor tekkenin olduğu yere.Köy ile Topçu Baba arası fazla uzak değildir.Askerlere bir şey demiyor,Beni kumandanınıza götürün diyor.Kumandanı görür görmez “Bu ne rezillik,bu ne kepezelik burası yüce bir zatın yattığı yerdir.Burasını nasıl at pislikleri ile batırırsınız, atlarınızı buradan çekin, burayı batırmayın “ diye bağırıyor. Kumandan bu gibi şeylere inanmadığını o topçu subayı ise bende Osmanlı subayıym diye hakaret edici laflar söylüyor. Dede üzülmele beraber bakıyor ki dinleyen yok “Günah benden gitti sizi uyarmak istedim,ama siz anlamak istemediniz ,deyip evine dönüyor. Aradan fazla bir zaman geçmiyor ki korkunç bir fırtına çıkıyor.Her taraf toz duman oluyor.Göz gözü görmüyor. Tüm atlar kazıklarından boşanıp her bir yere dağılıyor. Öyle ki rüzgarın dinmesinden sonra atların çok uzak köylere kadar dağıldığını söyleniyor. Atıp tutan; Osmanlı subayıym diye övünen paşanın ayakları suya eri-yor, yaptığı hatayı düzeltmek için başlıyor köyde dedeyi arayıp ne yapacağını sormaya. Bu sefer atları tekkeden çok uzaklara bağlıyorlar.

Yazımızın başında TOPÇU Baba'nın kurbanının pazartesi yapıldığını belirtmiştik.Bu kurbanı haftanın başka bir gününe almak isteyen kişiyi yıldırım çarptığı söyleniyor.Topçular köyü halkı Topçu Baba'nın tekkesinin yanına mezarlıklarını kurmuşlar. Topçu Baba'nın yaşadığı yıllarda yürüyerek iki defa Hac 'a gittiği söylenmektedir. Oradan Mısır'daki bir Bektaşi halife babasından icazet alarak Mürşit (Baba) olmuş.Topçular köyü yöresinde gelip irşada başlamış. Mısır' da 4 adet Kaygusuz Abdal adına dergah kurulmuş.Bunlardan birinden, icazet almış olabilir.Bir harpte yaralandıktan sonra Topçular köyü üzerindeki tepeye yerleşmiş.Vefatından sonra tekkesinin yanına defnedilmiş. Pınarhisar'a bağlı Erenler köyünde eski adı ile Tekke köyündeki Binbiroklı Ahmet Baba ile kardeş olduğu söylenmektedir.Trakya'daki yatırların bir çoğunun bir kardeşi veya bir kaç kardeşi olduğu söyle nir.Bunların birbirlerini ziyaret ettikleri anlatılır.Bu tür olayın Tekirdağ'ın Kır kepenekli köyündeki Murtaza baba'nın kardeşi olduğu söylenen Kayı köyü yanındaki Çoban babaya ziyarete geldiğini yakın zamanda bir kamyoncu bizzat şahit olarak anlattığı söylenmektedir.Topçu Baba'nın Bulgaristan'ının Alvanar köyünde bir nazarlaması bulunduğu söyleniyor.Bunu 1989 yılında gelen Ali Koç'lu tarikatı mensupları söylemektedirler.Bu köy halen Ali Koç Babanın müritlerinin köyüdür.Topçu Babanın sağlığında ud çaldığı ,Bektaşi Babalığı yaptığı söyleniyor.

Korusu çok iyi korunduğu için (Topçu Baba tarafından) ulu büyük ağaçlarla doludur. Ziyarete gidenler yakmak için gelenlere kalan odunları istifleyerek bırakmışlar. Bunları almak isteyen Çingene vatandaşlarımız bunları kimsenin olmadığı bir zamanda almışlar.Bu odunları arabalarından aldıkları yere bırakıncaya kadar başlarına gelmedik kalmamış. Atları kendilerine hücum etmiş.Odunları bıraktıklarında ise hiç bir şey olmamışçasına yola koyulmuşlar.Topçu Baba'nın baltası ile ağaçlara çentik attığı (Balta ile işaret yapması) bunlarında hala durduğu söylenmektedir.

O gün etraf köylerden kurbanı gelemeyenler aralarında para toplar kurban tığlarlar.Topçu Baba ya yazılmış iki adet nefes'e rastladık.Tekirdağ'ının Kılavuzlu Köyü Abdal Ahmet Baba dergahı ilk postnişin Halife Cafer Tuncay baba tarafından yazılan nefes ile Topçular köyünden Şerif Bodur'un nefeslerini yazıyoruz. Topçu Baba kurbanı gecesi bu nefesler muhabbetlerde söylenmektedir.Her iki nefes te hece vezni ile yazılmıştır.Evliyaların Türklerin haklı davalarına katıldığı zaman zaman meydana gelen olaylar ile görülmüştür. Gül Baba ile Topçu Baba 1918 yılında Çanakkale harbine katılmak için giderken Tatlıpınar da bir kadına görünüyor. Hatta Gül baba ile Topçu Baba kendi aralarında Ahmetlerden gelin gitme bir kadının gelinine gözüküklerinde, “Bizim Hanife'nin gelini” diyorlar.Ardından annesinin evde olup olmadığını soruyorlar. Evde hoş geldiniz deyip buyur evde diyor.O an biz diyorlar Gül Baba ile Topçu Babayız Çanakkale harbine gidiyoruz diyorlar.O an gelin bahçede bir şeyler sulamakta imiş. Annem çok ihtiyar bunları ağırlayamaz gidip yardım edeyim diyor.Eve gidince olanları kaynansına bir bir anlatıyor.Kaynanası kimsenin gelmediğini söylüyor.Köy içine bakıyorlar gelinden başka onları

gören olmamış.Topçu Baba ve Gül Baba'nın geline görüldüğü yer Tatlı pınar ile Topçular arasına bir bahçe imiş.

Ziyaret eyledim TOPÇU BABA'YI  
Gördüm aşikarı TOPÇU BABA'YI  
Türbesinin al yeşil sancağı  
Gördüm aşikarı TOPÇU BABA'YI

Seyran gah yeridir canlar gelirler  
Kurbanlar tıglanıp özür dilerler  
Birlik olup hep bir dilden öterler  
Gördüm aşikarı TOPÇU BABA'YI

Topçular köyünde şahın makamı  
Anda zuhur olur Şahın nişanı  
Canı dilden sev on iki İmamı  
Gördüm aşikarı TOPÇU BABA'YI

Hastalar gelir derman bulurlar  
Şad olur gönüller iman bulurlar  
CAFER BABA' derki dolu olurlar  
Gördüm aşikarı TOPÇU BABA'YI.  
Al yeşil sancağı almış eline  
Vardır nişanesi TOPÇU Baba'nın  
\*\*

Rum'a geçtiğini halka duyurmuş  
Topçular köyünde dergahını kurmuş  
Rum'a geçtiğini halka duyurmuş  
Topçular köyünde dergahını kurmuş  
Kazanlar kaynatıp canlar doyurmuş  
Vardır nişanesi Topçu Babanın

Makamı bilinir ezelden beri  
Bu belde de yatar kırklardan beri  
Aslımı sorarsan Horasan eri  
Vardır nişanesi Topçu Babanın

Erenler yolunda halk ile Hak olan  
Diline getirmez zerrece yalan  
Bir elinde Kur'an göğsünde iman  
Vardır nişanesi Topçu Babanın

Keramet hırkası giymiş ezeli  
Bir yudum su ile eylemiş belli  
derde derman etmiş dilleri  
Vardır nişanesi topçu Babanın

Çevresi gülüşten bağ olur gider  
Erirde yürekler yağ olur gider  
Hastalar gelir sağ olur gider  
Vardır nişanesi Topçu Babanın

Ey ŞERİF bu hale ŐaŐanlar oktur  
Yalan gıybet zre koŐanlar çoktur  
AŐkın ocağında piŐirenler çoktur  
Vardır nişanesi Topçu Babanın.

Bu nefes Nazif Karaçam'ın arŐivinden alınarak yazılmıştır. Devletin bu tür geleneklere yapıcı bir tutum ile yaklaŐarak yardım elini uzatmasını bekliyoruz.

Kaynak kişi.Şerif bodur.Kırklareeli/Topçular.1932. İlkokul.

Ali Vural.Kırklareeli/Topçular.1935-2004İlkokul.\*

Ali Ergül.Kırklareeli/.Devletliğaç.1917. İlkokul.(2014 Martında sağdır)

Ahmet Uçan.Tekirdağ Kılavuzlu. 1963.İlkokul.

Hüseyin akır.Devletliğaç.1954.İlkokul.

Zekeriya KurtulmuŐ.Kırklareeli Folklor araŐtırmacısı ile Ahmetler köyünde yapılan derlemelerden alıntı yapılmıştır.

Habib zkaynak.1929.Kırklareeli/Deveatağı,İlkokul.

Muzaffer Sevgili 1929-2001 Kırklareeli/Deveatağı.İlkokul.

Bu yazımız Nefes dergisinin 1996 yılında 30 .cu sayısında yayımlanmıŐtı. Yeni bazı ilaveler özüne sadık kalınarak derlenmiŐtir.